

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์การเมืองไทย จึงมักจะเรียกรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” ซึ่งมีเจตนารมณ์หลักในการปฏิรูปการเมืองไทย โดยมุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาระบบการเมืองไทย สรุปได้ 4 ประการ คือ

1. เปลี่ยนการเมืองของนักการเมืองให้เป็นการเมืองของพลเมือง โดยเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้พลเมืองและปรับประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนเป็นประชาธิปไตยโดยมีส่วนร่วมของพลเมือง

2. ทำให้ระบบการเมืองตลอดจนระบบราชการมีความสุจริต และความชอบธรรมในการใช้อำนาจ โดยเพิ่มอำนาจพลเมืองในการควบคุม การใช้อำนาจในทุกระดับครอบคลุมทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ นายกรัฐมนตรีมีภาวะความเป็นผู้นำเพื่อแก้ไขปัญหาบ้านเมืองได้อย่างแท้จริง และรัฐสภามีประสิทธิภาพ

4. จัดระบบการตรวจสอบใหม่ เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปด้วยความโปร่งใส

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นเพียงบัญชีเดียวหรือเลือกได้เพียงพรรคเดียว และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้ 1 คน สำหรับการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ มีการกำหนดให้พรรคที่ได้คะแนนเสียงเลือกตั้งรวมทั้งประเทศต่ำกว่า ร้อยละ 5 ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไม่สามารถมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากบัญชีรายชื่อได้ ซึ่งจะทำให้พรรคเล็กๆ หดหายไป

หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองให้ประเทศ แต่การที่จะให้ประชาชนเข้าไปบริหารประเทศ หรือออกกฎหมายพร้อม ๆ กัน ย่อมทำไม่ได้ จึงต้องเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เป็นผู้แทนของประชาชนทำหน้าที่บริหารประเทศชาติแทน เรียกว่าระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน หรือแบบทางอ้อมโดยส่วนหนึ่ง เข้าไปเป็นรัฐบาล ส่วนหนึ่งไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปัจจุบันจึงเป็นการปกครองโดยประชาชน แต่ประชาชนได้มอบอำนาจให้ตัวแทนของตน หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เลือกเข้าได้มอบอำนาจในการบริหารประเทศและออกกฎหมายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือว่าเป็นผู้รับมอบอำนาจอธิปไตยจากประชาชนจัดตั้งรัฐบาลบริหารงานประเทศชาติ เพื่อความผาสุกของประชาชนบ้านเมืองประชาชนจะรู้เรื่องอยู่ดีกินดีก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนเองเลือกเข้าไปออกกฎหมาย ติดตามงานของฝ่ายบริหารดูแลทุกข์สุขของประชาชน เมื่อมีปัญหาที่เสนอรัฐบาลแก้ไขได้ทันที เสมือนเป็นปากเป็นเสียงแทนตนเองนั่นเอง

เมื่อปี พ.ศ. 2544 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 เป็นครั้งแรก พรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคใหม่ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุด จึงเป็นแกนนำในการจัดตั้ง รัฐบาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องการความเปลี่ยนแปลงจากระบบการเมืองเก่าๆ และเมื่อรัฐบาลบริหารประเทศ โดยมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้นำนโยบายของพรรคไทยรักไทยที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งมาเป็นนโยบายรัฐบาลและสามารถดำเนินการได้เป็นรูปธรรม รวมทั้งนายกรัฐมนตรีมีภาวะความเป็นผู้นำมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้ความนิยมของประชาชน ในตัว พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทยมีมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมา ที่พรรคไทยรักไทยสามารถได้รับการเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 67 คน และแบบแบ่งเขต จำนวน 310 คน รวมทั้งหมด 377 คน

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 จังหวัดพิจิตร ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ มีประชากร จำนวน 589,035 คน และมีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 419,195 คน นั้น มีการแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 4 เขต ซึ่งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตทั้ง 4 เขต มีดังนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1 ผู้ได้รับการเลือกตั้ง คือ นายประคันธ์ ภัทรประสิทธิ์ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์

เขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้ได้รับการเลือกตั้ง คือ นางสาวสุณีย์ เหลืองวิจิตร สังกัดพรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 3 ผู้ได้รับการเลือกตั้ง คือ นายนาวัน บุญเศรษฐ สังกัดพรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 4 ผู้ได้รับการเลือกตั้ง คือ พ.ต.ท. อุดลย์ บุญเสริม สังกัดพรรคไทย

รักไทย

จากผลการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 3 ซึ่งเป็นการแข่งขันของสองบุตรชายคนดังในจังหวัดพิจิตร คือ นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ (ส.ส. เดิมพรรคประชาธิปัตย์) บุตรชาย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งเป็น ส.ส. เดิมในเขตนี้หลายสมัย จึงมีฐานเสียงแน่นหนาในเขตนี้ ลงสมัครในนามพรรคมหาชน กับนายนาวิน บุญเสริม บุตรชาย พ.ต.ท. อุดลย์ บุญเสริม ส.ส. พิจิตรหลายสมัย ลงสมัครในนามพรรคไทยรักไทย จึงเป็นศึกช้างชนช้างที่มีการจับตามองกันมาก

ซึ่งผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่านายนาวิน บุญเสริม ได้รับการเลือกตั้ง โดยได้คะแนน 34,265 คะแนน มากกว่านายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ ที่ได้คะแนน 30,679 คะแนน ซึ่งผลการเลือกตั้งนี้นับว่าผิดความคาดหมายของหลายฝ่าย ทำให้เป็นที่น่าสนใจว่าเป็นเพราะสาเหตุใดที่อดีต ส.ส. นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ และเป็นบุตรชายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ที่มีฐานเสียงแน่นหนาในเขต 3 จังหวัดพิจิตร (อ.บางมูลนาก , อ.โพทะเล และกิ่ง อ.บึงนาราง) จึงพ่ายแพ้การเลือกตั้งในครั้งนี้

จากผลการเลือกตั้งที่ทำให้นายนาวิน บุญเสริม จากพรรคไทยรักไทยได้รับการเลือกตั้ง ในครั้งนี้ ส่งผลทำให้มีความเชื่อว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง คือ

1. กระแสความนิยมในตัว พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และนโยบายของพรรคไทย

รักไทย

2. การทำงานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ของตัวผู้สมัคร
3. การใช้อำนาจรัฐช่วยเหลือผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย
4. การจงใจที่จะให้ผลประโยชน์ในด้านต่างๆ

ในการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร ในครั้งนี้ นั้น เป็นกรณีที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเหตุผลสำคัญที่ให้เลือกศึกษาวิจัยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา ในเขตเลือกตั้งที่ 3 เป็นเขตเลือกตั้งที่ พรรคประชาธิปัตย์ หรือพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้มีอิทธิพลและเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งทุกครั้ง ไม่มีพรรคการเมือง หรือนักการเมืองคนใดที่จะสามารถจะชนะการเลือกตั้งได้ แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ที่ผ่านมานายนาวิน บุญเสริม จากพรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะการเลือกตั้ง และทำให้ตระกูลขจรประศาสน์ ที่เป็นเจ้าของพื้นที่มาเป็นเวลานานพ่ายแพ้การ

เลือกตั้งในครั้งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจมุ่งที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร

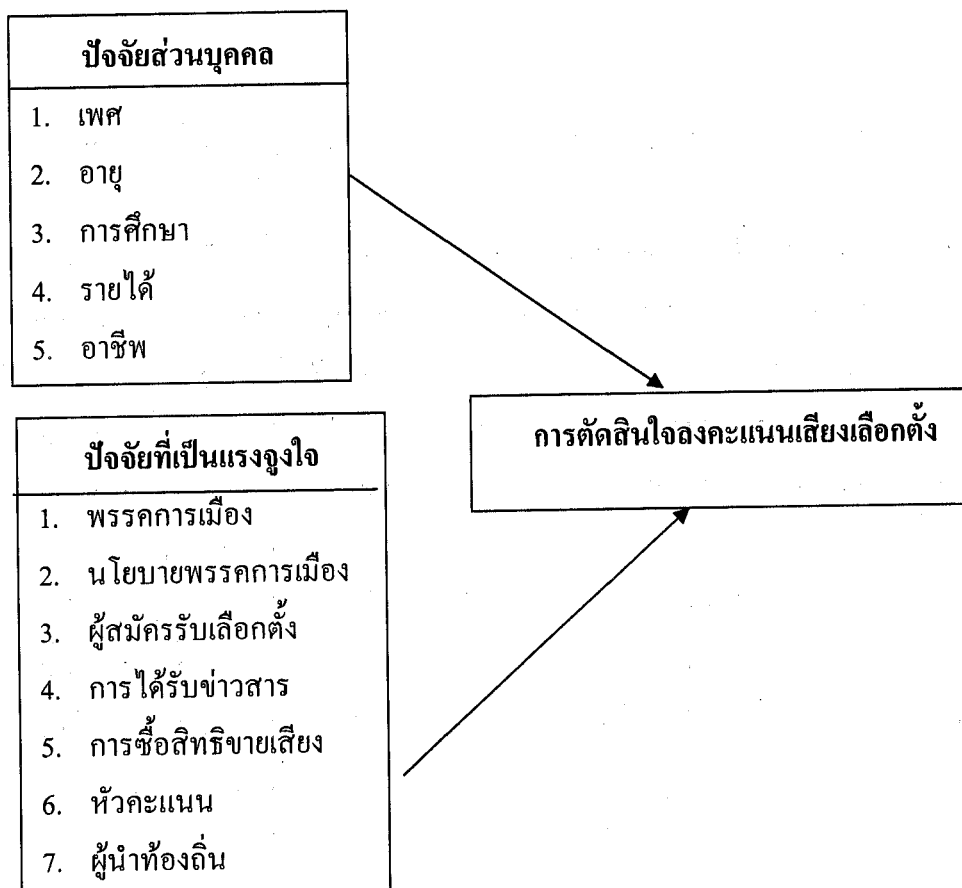
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจมีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จังหวัดพิจิตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ” ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน

4.2 ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดพิจิตร

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 " ในด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จังหวัดพิจิตร

5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 (อำเภอบางมูลนาก อำเภอโพทะเล และกิ่งอำเภอบึงนาราง) จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ที่ผ่านมา จำนวนทั้งหมด 104,419 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดพิจิตร, 2548) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จำนวน 384 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548” ได้นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

6.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง เหตุผลที่ประชาชนใช้ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ

6.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล คือ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ

6.1.2 ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ คือ สิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การได้รับข่าวสาร การซื้อสิทธิขายเสียง หัวคะแนน และผู้นำท้องถิ่น

1) พรรคการเมือง หมายถึง พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 คือ พรรคมหาชน พรรคไทยรักไทย และพรรคประชาธิปัตย์

2) นโยบายพรรคการเมือง หมายถึง สิ่งที่ผู้สมัครนำเสนอในการหาเสียงหรือนำผลงานของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมากล่าวเพื่อให้เกิดความเชื่อถือและเกิดความศรัทธาของประชาชนในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 คือ นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ พรรคมหาชน นายนาวัน บุญเสริม จากพรรคไทยรักไทย และนายวิทยา กรวยศิริวงศ์ พรรคประชาธิปัตย์

4) การซื้อเสียง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อตอบแทนแก่ผู้จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีเงินสิ่งของ หรือผลประโยชน์อื่นใด เป็นการตอบแทน รวมตลอดถึงคำมั่นสัญญาว่าจะให้เงิน สิ่งของหรือผลประโยชน์ หากได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5) การได้รับข่าวสาร หมายถึง ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ที่ประชาชนได้รับ เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งประชาชนจะได้รับข่าวสารโดยผ่านสื่อ หรือช่องทางใด ๆ และข่าวสารการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจากสื่อหรือช่องทางหลายๆ ทางนั้น ประชาชนเลือกที่จะเชื่อข่าวสารจากแหล่งใดมากที่สุด

6) หัวคะแนน หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รณรงค์เพื่อให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนรวม

7) ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่น

- 6.2 การตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยมีผลมาจากปัจจัยส่วนบุคคล และหรือปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ
- 6.3 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนที่อายุไม่ต่ำกว่า 18 บริบูรณ์ขึ้นไป ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในจังหวัดพิจิตร ไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 7.2 ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิจิตร เขตเลือกตั้งที่ 3